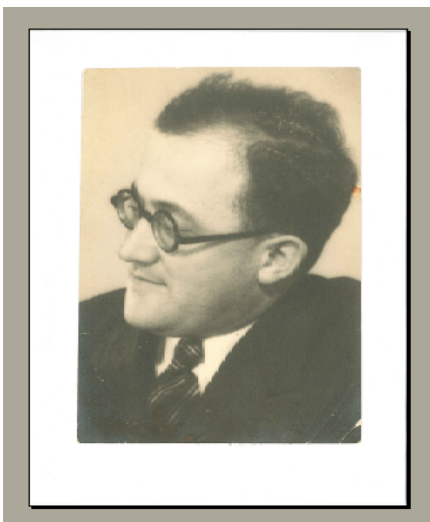

אוסף אברהם עומר

נכתב על-ידי אפרת מור

[אברהם עומר, 1939]

בשנת תשס"ו נתרם לספריה למוזיקה, הארכיון של אברהם עומר על-ידי נכדתו קרן נאמן. אברהם עומר (1908-1996) מחלוצי המוזיקה העברית, מורה, מחנך ומלחין, היה ממייסדי הספרייה המוזיקלית של תיאטרון "הבימה". בנוסף, הוא מוכר כמחבר חוברות ללימוד נגינה בחלילית כגון:

📖 **חגים וזמנים בחלילית** - סדרת חוברות ובהן לקט שירים בהתאם לחגי ישראל המעובדים לחלילית

📖 **ספרית החלילית** - מבחר שירי ארץ ישראל בעיבוד לחלילית.

אהבתו לזמר הישראלי

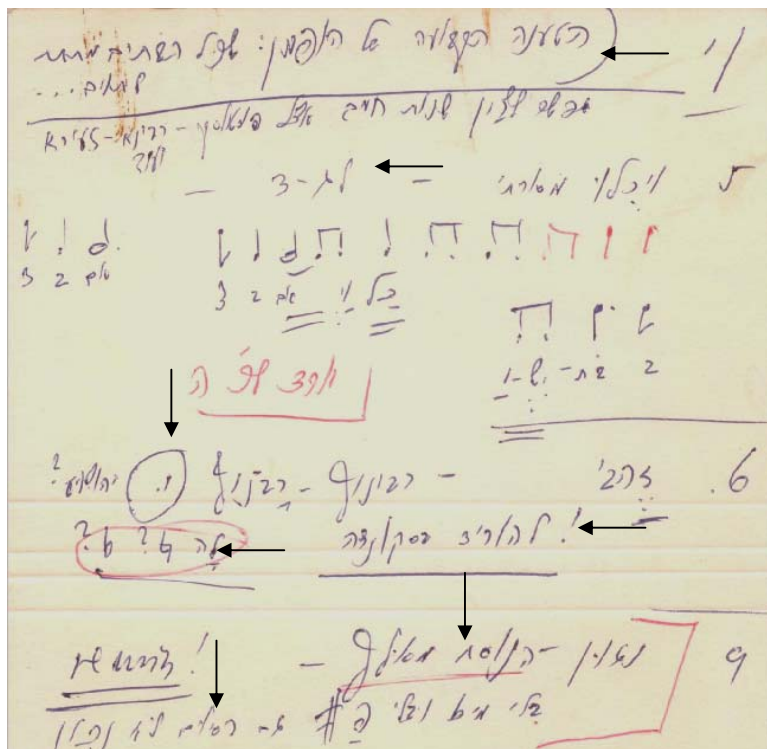
אהבתו של אברהם עומר לזמר הישראלי באה לידי ביטוי בהיותו שותף בעריכת שירונים רבים המיועדים לשכבות גיל שונות, כגון:

📖 **שירון לכיתה ה'**, **שירון לכיתה ח'** ולכיתות נוספות, בשיתוף עם מרים גרוס-לוי, משה דפנא, שלמה הופמן ועמנואל עמירן-פוגצ'וב (השירונים יצאו לאור על-ידי משרד החנוך והתרבות, הפקוח על החנוך המוסיקלי ועיריית תל אביב יפו, המחלקה לחנוך ולתרבות, בין השנים 1950-1960).

📖 **זמר חן** - **שירון לגני הילדים ולכיתות היסוד א'-ב'**, בשיתוף עם הדסה פיריבום, משה דפנא ועמנואל עמירן-פוגצ'וב (השירון יצא לאור על-ידי בית ההוצאה של אגוד הקומפוזיטורים בישראל בשיתוף עם המרכז לתרבות ולחינוך, הספריה למוסיקה, 1960)

כדי ליצור מאגר גדול של שירים מהם יהיה אפשר לבחור את המתאימים ביותר לכל סוג שירון, או לכל שכבת גיל לה מיועד השירון, בנה אברהם עומר, יחד עם שותפיו לעריכת השירונים, קטלוג של אלפי שירים ובתוכם שירים עבריים, שירים ביידיש, שירים יהודיים וגם אוסף של שירים ונעימות מארצות העולם. על כרטיסיות השירים ניתן לראות הערות ותיקונים לגבי הטקסטים והלחנים כמו גם ציוני פניות למחבריהם במטרה לשנות חלקים מהם, וזאת על מנת להתאים את השירים למטרות שעמדו לנגד עיניהם של עורכי השירונים.

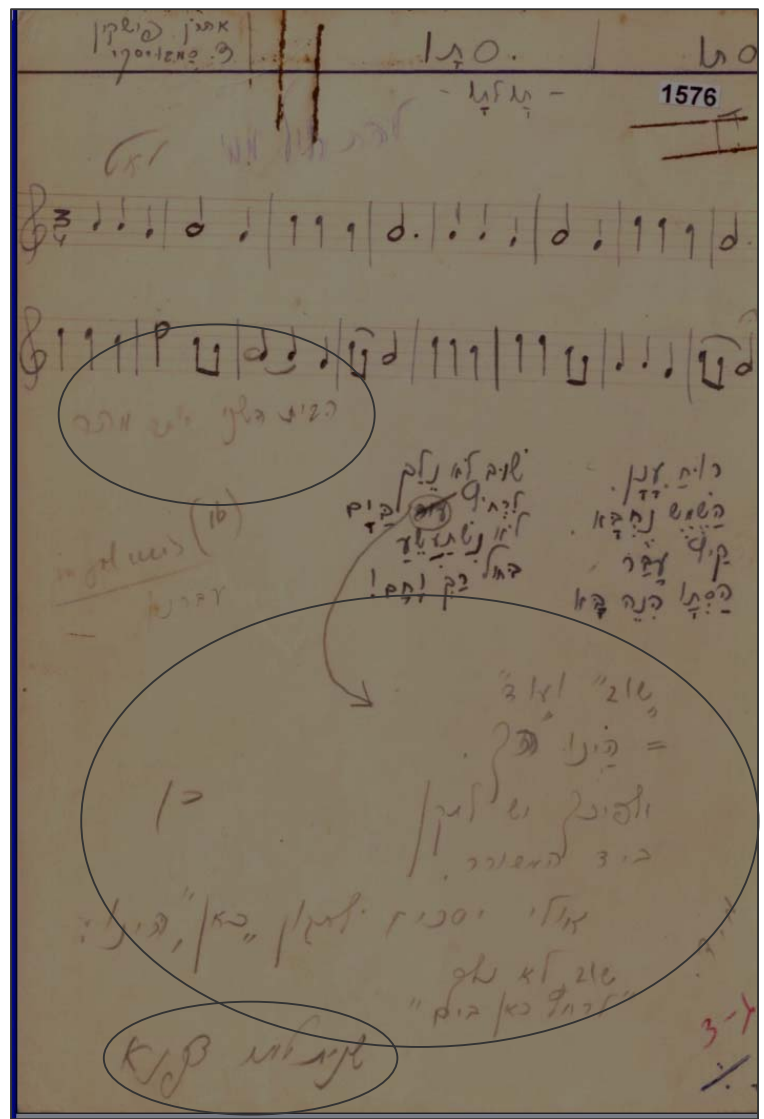
השקעתו הרבה של אברהם עומר ושותפיו בבחירת השירים, ההקפדה על ציון מקורות ושימוש בעברית תקנית כמו גם התייחסות פרטנית לאלמנטים מוזיקליים, נראית בטיוטות ובתכתובת הקשורה לשירונים אלה:

☒ מתוך מכתב לחנוך רון (18.9.1966): "השירים שלדעתי יש להשמיט מן השירונים בגלל סיבות שונות כגון סיבוכם המוסיקלי או המילולי וחוסר אפשרות של הקליטה וזכרון של ילדים..."

☒ מתוך מכתב מתאריך 27.4.69: "אני מבקש לבטל, ז"א לא להדפיס בשירונים, את השירים הבאים, גם אם יש בהם טובים ויפים אולם בגלל סיבות שונות (בגרות הלחן, מבנה מסובך, הוולטות או חיורון התמליל), אינם ראויים להיכלל בשירון המוצע ע"י משרד החינוך לבתי הספר במדינה... ויש לדעתי לשמור גם על איזה איזון ביחס למספר השירים של מלחינים שונים מבלי להעדיף בצורה כל כך בולטת אחד על פני רבים".

להלן דוגמא של כרטיסייה מתוך קטלוג השירים:

מעבר לפרטים שתוארו לעיל ומעידים על ההיבטים הרבים עליהם חשב אברהם עומר כעורך שירונים, הוא וחבריו לעריכה נתנו ביטוי לאידיאולוגיה העומדת מאחורי עריכתם:

הקדמתם של אברהם עומר ומנשה רבינא ל"שירון ישראל" (1966):

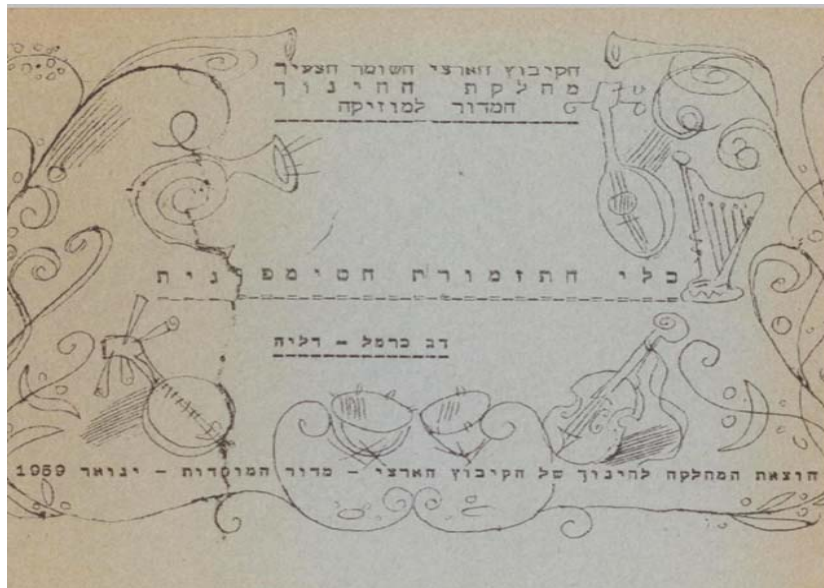
"שירון זה, שהוא קובץ ראשון בסדרה, שואף להגיש את פרי רוחם של מלחינים, שחיו וחיים בארץ-ישראל, נשמים אווירה, נצרפים בלהט שמשה, מהם גם עובדים אדמתה ולוקחים חלק בגיבוש דמותו של העם, בארץ עתיקה-חדשה זו. אסוף השירים ועריכתם למדונו שהשיר הישראלי החדש מתרחק והולך מהמלוס של יהדות אירופה המזרחית, ולעומת זה משתלטת עליו הרוח הצפונה בזמרת אחינו מהמזרח ומורגשים בו יסודות מזרחיים בכלל. יבורכו הנותנים שיר חדש בפי העם."

האוסף כולל אלפי פריטים ובכללם אנציקלופדיות בתחום המוזיקה, ספרים בנושאים שונים, חוברות ללימוד גנינה בכלים שונים ותווים רבים. בין הפריטים הנדירים שהתגלו באוסף זה ניתן למצוא את הדוגמאות הבאות:

כלי התזמורת הסימפונית / דב כרמל

הוצאת המחלקה לחינוך של הקיבוץ הארצי - מדור המוסדות, ינואר 1959

חוברת להכרת כלי התזמורת המיועדת ללימוד בכיתה ז'. החוברת מאורגנת על-פי משפחות כלי הנגינה וכוללת הסבר על כל כלי וכלי, מושגים הקשורים לנגינה בו, בליווי איורים וציון יצירה (או חלק ממנה) בה בולט אותו הכלי.

- 4 -

מיתרי הוויאלה מנערה

דוגמה: דיססדורף - סונטה לוויאלה ופסנתר.

הצ'לו - מוחזק בין ברכי המנגן היושב. צלילו רך, מלא ונמוך. הוא עולה בגודלו גם על הוויאלה.

מיתרי הצ'לו ומנעדו:

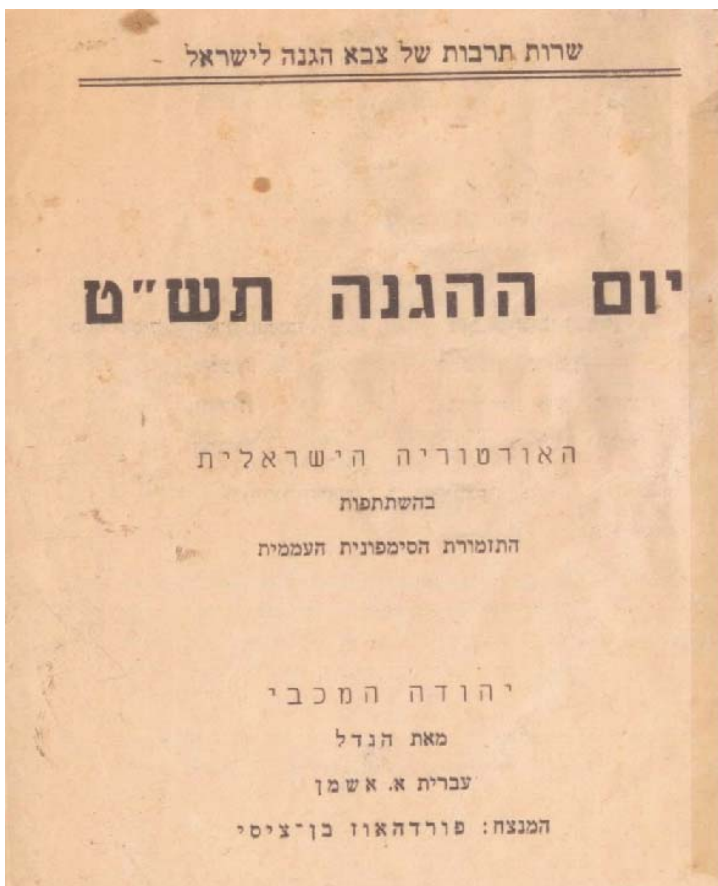
החיים במפתח כס, דו-סגור וגם סול. לדוגמה: סן-סן - הכרכור מתוך "קונצ'רטו" של סן-סן קונצ'רטו לצ'לו.

הקונצ'רטו-בס - הגדול ובעל הצליל הנמוך ביותר במספחה. מנגנים עליו בעמידה. החיים כתובים במפתח כס, אך הם נשמעים יותר נמוך באוקטבה. מיתריו עבים מאד, לכן קשה מאד ללחוץ עליהם. מיתרי הבס ומנעדו:

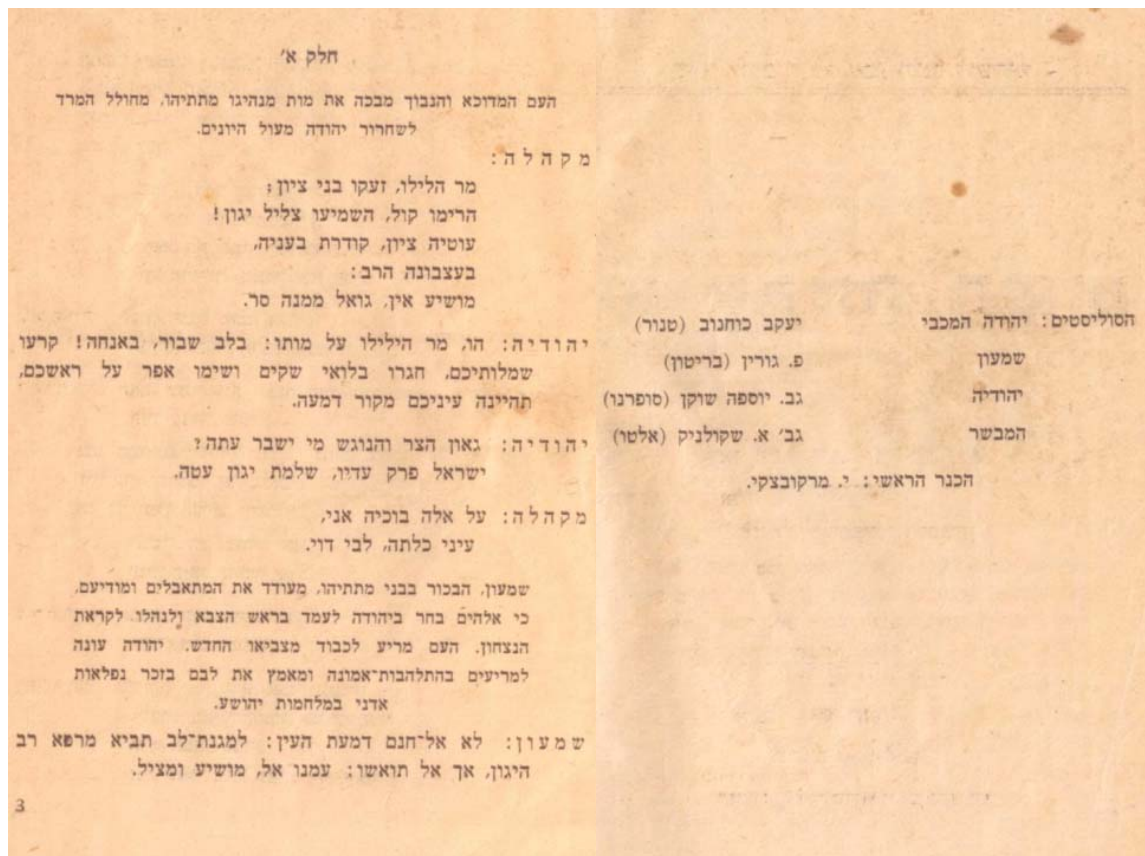
דוגמה: סן-סן - "הפיל" מתוך "קרניבל החיות" - 8

יום ההגנה תש"ט¹ - ליברטו מקוצר של האורטוריה "יהודה המכבי" מאת הנדל בתרגומו של אהרון אשמן. האורטוריה בוצעה על-ידי מקהלת האורטוריה הישראלית בהשתתפות התזמורת הסימפונית העממית בניצוחו של פורדהאוז בן-ציסי. הליברטו המקוצר יצא לאור על-ידי שרות תרבות של צבא ההגנה לישראל לציון יום ההגנה תש"ט.

להלן דף השער של החוברת, רשימת הסולנים שהשתתפו בביצוע והדף הראשון של הליברטו:

¹ "התנועה הציונית והיישוב היהודי בארץ-ישראל ראו בעמידת היישובים בגליל בחורף 1920 ובקרב תל-חי מופת וסמל לנכונות לעמוד וללחום על קיום כל נקודת יישוב. חלוצים ואנשי מגן אימצו את לקחי העמידה בגליל ויישמו אותם בחיי ההתיישבות וההגנה. בתחום ההתגוננות התבטאה המורשת בעצם הקמת ארגון ההגנה, שלושה חודשים וחצי לאחר קרב תל-חי. **יום י"א באדר היה ל"יום ההגנה"**.
[מתוך האתר הרשמי של ארגון "ההגנה" -

מאה וחמישים שנה להולדת פ. שופן / עורך: ע. אבישר

חוברת שיצאה לאור על-ידי הועד הציבורי לחגיגות פ. שופן בישראל בשנת 1960. תיאור נסיבות הופעתה מובא בחוברת: "בשלהי 1958 פנתה צירות פולין בישראל לאמנים ולאנשי צבור בישראל בהצעה להקים ועד צבורי, כדוגמת ועדים דומים המוקמים בארצות אחרות, לארגון שורת אירועים לציון 150 שנה להולדת שופן. בעקבות פניה זו, הוקמה ועדה יוזמת שחבריה היו: י. קמינסקי ("יו"ר), י. אזרחי, פ. בן-חיים, ד"ר ש. הופמן, פ. פורטנוי, מ. רבינא, פרופ' י. שור וד"ר ו. שור, אשר פנתה ל"מועצה הלאומית למוסיקה" ולאנשי צבור ואמנים בבקשה להצטרף לוועד הצבורי. "המועצה הלאומית למוסיקה" נאותה לתת חסותה לוועד הצבורי ואלו שרת החוץ, הגב' גולדה מאיר, קבלה ע"ע לעמוד בראש הועד. בנובמבר קבע הועד הצבורי את ועדותיו ואת המרכז הכללי. קוימה התחרות הארצית לפסנתרנים, ובשתוף פעולה עם העיריות, התזמורות הישראליות, האמנים המבצעים והאקדמיות למוסיקה, ארגן הועד הצבורי שורת אירועים וחגיגות בישראל."

בחוברת מופיעה הקדמה על שופן מאת מנשה רבינא, רשימת יצירותיו של המלחין, פורטרטים, פקסימיליה של אחת מיצירותיו, רשימת נושאי התפקידים בוועד הצבורי לחגיגות פ. שופן בישראל, לוח אירועים לכבוד חגיגות מאה וחמישים שנה להולדת פ. שופן, ציונים בחייו של המלחין ועוד.

להלן חלק מלוח האירועים לכבוד מאה וחמישים שנה להולדת פ. שופן:

לוח		
קונצרט	תל-אביב-יפו	21.60
היכל התרבות ע"ש פ. מאן, התזמורת הפילהרמונית (א. בראילובסקי)		
ערב שופו	תל-אביב-יפו	19.2.60
מועדון "מילוא" (פ. זלצמן)		
רסיטל	ירושלים	20.2.60
האקדמיה למוסיקה ע"ש פ. רובין, עיריית ירושלים — האקדמיה למוסיקה (ג. לבנטל)		
רסיטל	רחובות	20.2.60
"ויקס", "מכון ויצמן למדע" (פ. זלצמן)		
עצרת חגיגות	תל-אביב-יפו	21.2.60
היכל התרבות ע"ש מאן, עיריית ת"א-יפו (פ. זלצמן, ק. קליין, ע. לבנדובסקה)		
קונצרט	עפולה	22.2.60
מועצה מקומית עפולה — (תזמורת סימפונית חיפה ט. קרנר)		
קונצרט	ירושלים	23.2.60
חזרות "קול ישראל" (פ. קליין, ע. לבנדובסקה)		
רסיטל	תל-אביב-יפו	23.2.60
"בית ציוני אמריקה", עיריית תל-אביב-יפו — ב.צ.א. (ג. לבנטל)		
קונצרט	חיפה	24.2.60
"ארימון", עיריית חיפה — (תזמורת סימפונית חיפה ט. קרנר)		
רסיטל	ראשון לציון	24.2.60
"תפארת", עיריית ראשון לציון (ג. לבנטל)		
רסיטל	פתח תקוה	24.2.60
"יד לבנים", עיריית פתח תקוה (פ. קליין)		
ערב שופו	תל-אביב-יפו	25.2.60
"בית ליסין", המרכז לחובות של הסתדרות העובדים הכללית (נ. אסינגר-רייכרט, ע. לבנדובסקה, י. שמינסקי, ד. הופמלר, א. רודיאקוב)		
קונצרט	טבריה	25.2.60
"אביב", עיריית טבריה — (תזמורת סימפונית חיפה ט. קרנר)		
רסיטל	חדרה	25.2.60
"חוף", עיריית חדרה (פ. קליין)		

22 קונצרטים מספרים מעל גבי תקליטים בבתי-הס התיכונים

Musik fur Alle

סדרת תווים שיצאה לאור משנות ה-90 של המאה ה-19 ועד לסוף שנות ה-20 של המאה ה-20. החוברות הוקדשו ל:

- א. **מלחין** (גונו, היידן, ורדי, אופנבך ועוד) ובחברות נכללו מבחר יצירות מאת המלחין בעיבוד לפסנתר
- ב. **יצירה** (מדאם בטרפליי / פוצ'יני, טריסטן ואיזולדה / ווגנר) ובחברות נכללו קטעים מתוך היצירה בעיבוד לפסנתר
- ג. **נושא:** שירי אהבה גרמניים (מימי הביניים, המאות ה-17-19 ושירים מודרניים), שירים ללאוטה, כולם מעובדים לפסנתר.

בפתחה של כל חוברת ישנה הקדמה על הנושא בשפה הגרמנית מלווה באיורים המתאימים לו.

Musik für Alle

Monatshefte zur Pflege volkstümlicher Musik

Herausgeber: Dr. Eduard Heine

Hänsel und Gretel-Heft

Die Kinder — Gretel und Hänsel — Die Hexe
Die Erziehung — Der Herr Königstochter — Der Herr Hofrat

E. HUMPERDINCK

Hänsel und Gretel.

Noch dem Märchen Spiel von
Engelbert Humperdinck
In kleinen Konzerten zusammengestellt und bearbeitet von
Bogumil Zepher. Verbindende
Verse*) von Friedhelm Wette.

Es waren einmal ein Huhn und eine Henne,
Zwei wunder Kinder, Hänsel und Gretel,
Die wohnen auf wunderbaren Stellen
Auf dem Hügelchen am Wasser seht.
Die Eltern, herrliche Bauernkinder,
Sie gaben ein Geschenk für die Kinder.
Denn sie — im Hühner war große
Zeit.
Kam Hänsel im Schrank, kein Kinde-
chen dort!
Die Eltern, die wählten wohl lange
Namen,
Denn wählten die Zeit sich die Zeit
zu verstehen
Mit hellem Licht, mit Spiel und
Sinnung!

Doch wolle, es warte es dem Hänsel
zu lang!
Befehle schickte er Hänsel und
Gretel,
Denn Kuchenbrot wolle er nicht
abgeben.
Die Dreifährige der Götterkinder-kinder:
„Ich Gretel — kann halt ich's nur
bringen aus!“
Dah Gretel, die wählte: „Nimm
den Kuchen!“
Die warte sie, die Gretel und Hänsel
sagte:
„Nimm die Zeit erst (ich habe sie),
Denn der Herr die Hexe eine erde-
Denn hat mit dem Erzeugen, leicht
wie, Hänsel
Nimm, noch mit dem Scherzhaften
Nimm einen Tanz!“

Nr. 1. Die Kinder.

(Vorspiel.) Bahnen nicht zu langsam Bewegung. (♩. 69.)

PIANO.

*) Bei Aufstellungen können diese Verse auch mit anderen Worten vertauscht werden.
Mit besonderer Genehmigung der Firma S. Schott'sche Musikverlag, Leipzig.
Copyright 1914 by S. Schott'sche Musikverlag, Leipzig.

Josef Rosenblatt / Zion, Zion voo bistoo gevain

מוזיקה לקול ולפסנתר מאת החזן יוס'ה רוזנבלט למילים בעברית מאת L.M. Herbert אשר תורגמו ליידיש על-ידי Sam A. Jaffe ו-L.M. Herbert. התווים יצאו לאור על-ידי יוס'ה רוזנבלט בשנת 1927.

ZION, ZION

ציון, ציון

VOO BISTOO GEVAIN

וואו ביטוו געווען?

new words by Dr. L. M. HERBERT Yiddish words by SAM A. JAFFE & Dr. L. M. HERBERT
Music by CANTOR JOSEF ROSENBLATT

PUBLISHED BY
Cantor JOSEF ROSENBLATT

דל פנים / אלכסנדר קריין

מוזיקה לקול ולפסנתר מאת אלכסנדר קריין למילים מאת אברהם אפרת.
התווים יצאו לאור על-ידי הוצאת "יבנה" ירושלים, הסוכנות בעד הגולה בברלין בשנת תרפ"ג (1922).

הארכיון המוזיקלי של אברהם עומר הוא תוספת בעלת ערך רב אשר מעצימה את הספרייה למוזיקה מבחינת משאביה ויוקרתה. מגוון הפריטים שבו מעיד על אהבתו הגדולה של אברהם עומר למוסיקה ועל עיסוקו הרב-תחומי בעולם זה. מרצים, סטודנטים, חוקרים ואף חובבי מוסיקה ימצאו עניין רב בפריטים מהארכיון. על ידי כך יונצח זכרו של אברהם עומר ואהבתו למוזיקה תמשיך להתנגן על-ידי הדורות הבאים.